

«Ο δωδεκάλογος του Γύφτου»-Κωστής Παλαμάς

[/ Πεμπτουσία](#)

Ο δωδεκάλογος του Γύφτου» είναι ένα συνθετικό ποίημα που δημοσιεύτηκε το 1907. Σ' αυτό ο Γύφτος παρουσιάζεται ως σύμβολο της ελεύθερης, αδούλωτης ψυχής και της δημιουργικής δράσης που δε σταματάει πουθενά, δεν υποτάσσεται σε τίποτε, αλλά προχωρεί συνεχώς γκρεμίζοντας τα παλιά και τα σάπια και χτίζοντας τα καινούρια και τα γερά. Ο Προφητικός είναι ο όγδοος από τους δώδεκα λόγους και ο πιο παλιός. Γράφτηκε το 1899, δηλαδή την επαύριο της εθνικής ταπείνωσης του '97 . Σ' αυτόν ο ποιητής, βαθιά πληγωμένος, εκφράζει τη συνείδηση του έθνους του.

Το σκηνικό τοποθετείται στο Βυζάντιο και τα γεγονότα μετατρέπονται σε προφητείες. Βλέπουμε στην Πόλη το βασιλιά να διασκεδάζει, να παίρνει μέρος σε αγώνες σαν άλλος Νέρωνας και να αποθεώνεται από τους κόλακες και τους αυλόδουλους. Ο Τούρκος πλησιάζει, αλλά όλοι μένουν αδιάφοροι, παραδομένοι στη διαφθορά. Κανένας δεν ακούει τη φωνή των ακριτών. Ο ποιητής-προφήτης τα βλέπει όλ' αυτά, αγανακτεί και προλέγει το χαμό της πολιτείας. Ο πόνος του για τον ξεπεσμό και το κατάντημα που βλέπει, φτάνει ως τα όρια της απελπισίας και από κει αναδύεται ένα όραμα ελπίδας και αισιόδοξο μήνυμα εθνικής αναγέννησης.

Μες τις παινεμένες χώρες, Χώρα
παινεμένη, θα 'ρθει κι η ώρα,
και θα πέσεις, κι από σέν' απάνου η Φήμη
το στερνό το σάλπισμά της θα σαλπίσει
5 σε βοριά κι ανατολή, νοτιά και δύση.
Πάει το ψήλος σου, το χτίσμα σου συντρίμμι.
Θα 'ρθει κι η ώρα· εσένα ήταν ο δρόμος
σε βοριά κι ανατολή, νοτιά και δύση,
σαν το δρόμο του ήλιου· γέρνεις· όμως
10 το πρωί για σε δε θα γυρίσει.
Και θα σβήσεις καθώς σβήνουνε λιβάδια
από μάισσες φυτρωμένα με γητειές·
πιο αλαφρά του περασμού σου τα σημάδια
κι από τις δροσοσταλαματιές·
15 θα σε κλαίν' τα κλαψοπούλια στ' αχνά βράδια

και στα μνήματα οι κλωνόγυρτες ιτιές.
.....
Και θα φύγεις κι απ' το σάπιο το κορμί,
ω Ψυχή παραδαρμένη από το κρίμα,
και δε θα 'βρει το κορμί μια σπιθαμή
20 μες στη γη για να την κάμει μνήμα,
κι άθαφτο θα μείνει το ψοφίμι,
να το φάνε τα σκυλιά και τα ερπετά,
κι ο Καιρός μέσα στους γύρους του τη μνήμη
κάποιου σκέλεθρου πανάθλιου θα βαστά.
25 Όσο να σε λυπηθεί
της αγάπης ο Θεός,
και να ξημερώσει μian αυγή,
και να σε καλέσει ο λυτρωμός,
ω Ψυχή παραδαρμένη από το κρίμα!
30 Και θ' ακούσεις τη φωνή του λυτρωτή,
θα γδυθείς της αμαρτίας το ντύμα,
και ξανά κυβερνημένη κι αλαφρή,
θα σαλέψεις σαν τη χλόη, σαν το πουλί,
σαν τον κόρφο το γυναικείο, σαν το κύμα,
35 και μην έχοντας πιο κάτω άλλο σκαλί
να κατρακυλήσεις πιο βαθιά
στου Κακού τη σκάλα, -
για τ' ανέβασμα ξανά που σε καλεί
θα αιστανθείς να σου φυτρώσουν, ω χαρά!
40 τα φτερά,
τα φτερά τα πρωτινά σου τα μεγάλα!

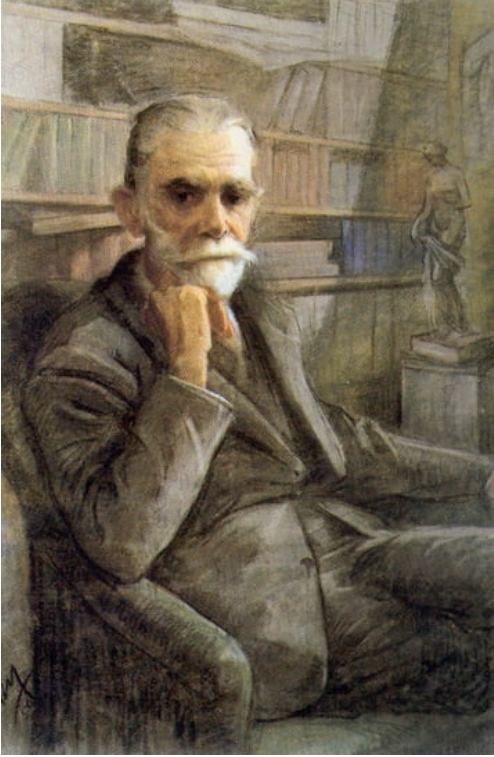
Φήμη: θεότητα των Ελλήνων και των Ρωμαίων, προσωποποίηση των διαδόσεων και αγγελιαφόρος των νικών.

μάισσες: μάγισσες.

γητεία: μάγια.

Ψυχή: εννοεί της χώρας.

Πηγή: Ανθολόγηση Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Ο Κωστής Παλαμάς ήταν απόγονος μιας παλαιάς

οικογένειας που εμφανίσθηκε στις αρχές του 18ου αιώνα. Γενάρχης της υπήρξε ο Παναγιώτης Παλαμάρης. Γεννήθηκε στην Πάτρα το 1859. Σε ηλικία 7 χρονών έμεινε ορφανός και από τους δύο γονείς. Σε ηλικία μόλις 16 χρονών αρχίζει σπουδές νομικής, ακολουθώντας το επάγγελμα του πατέρα του. Το 1876 έρχεται στην Αθήνα όπου και γράφεται στη Νομική Σχολή της Αθήνας. Γρήγορα όμως θα εγκαταλείψει τη Νομική, και έτσι αποφασίζει να ασχοληθεί με τη λογοτεχνία. Παρά το ότι θα ασχοληθεί με τη ΝΕΑ ελληνική λογοτεχνία, το πρώτο του έργο, που θα δημοσιευτεί το 1876 με τίτλο «Ερώτων `Επη» θα γραφτεί σε υπερκαθαρεύουσα.

Το 1886 θα κυκλοφορήσει η πρώτη του συλλογή στη δημοτική και το 1889 δημοσιεύεται ένα από τα καλύτερα έργα του, ο «Ύμνος της Αθηνάς», ο οποίος θα βραβευτεί στο Φιλαδέλφειο ποιητικό διαγωνισμό. Αυτό είναι και το πρώτο του βραβείο. Εισηγητής του διαγωνισμού αυτού ήταν ο Νικόλαος Πολίτης. Το 1892 δημοσιεύει τη συλλογή «Τα μάτια της ψυχής μου», η οποία βραβεύτηκε και αυτή, το 1890. Το 1897 γίνεται γραμματέας του Πανεπιστημίου Αθηνών, δουλειά για την οποία αμοιβόταν αρκετά καλά, και έτσι απέκτησε την οικονομική άνεση για να συνεχίσει το έργο του. Ένα χρόνο αργότερα, το 1898, δημοσιεύει δύο ποιητικές συλλογές, το «`Αστυ» και τον «Τάφο».

Ακολουθεί μια περίοδος έμπνευσης και ο Παλαμάς γράφει το 1900 τους «Χαιρετισμούς της Ηλιογέννητης», το 1904 την «Ασάλευτη Ζωή», το 1907 τον «Δωδεκάλογο του Γύφτου», το 1910 την «Φλογέρα του Βασιλιά» και το 1919 «Τα Δεκατετράστιχα», τα οποία δημοσιεύονται και στην Αλεξάνδρεια. Το 1925 παίρνει το Αριστείο Γραμμάτων και Τεχνών και με την ίδρυση της Ακαδημίας των Αθηνών

γίνεται και ένα από τα βασικά στελέχη της. Το 1928 δημοσιεύει τους «Δειλούς και σκληρούς στίχους» (Σικάγο) και το 1930 ή, κατά άλλους, το 1931 γίνεται πρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών. Πέθανε σε βαθιά γεράματα στις 27 Φεβρουαρίου του 1943 έπειτα από σοβαρή ασθένεια, 40 ημέρες μετά το θάνατο της συζύγου του.